

CRNA GORA
SKUPŠTINA
Odbor za ljudska prava i slobode
Broj 00-51/13-136/
Podgorica, 10. decembar 2013. godine

INFORMACIJA

O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR HALILA DUKOVIĆA I ZAMJENICE PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, DR LJILJANE ĐURAŠKOVIĆ NA SVEČANOJ SJEDNICI POVODOM OBILJEŽAVANJA MEĐUNARODNOG DANA LJUDSKIH PRAVA

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković i zamjenica predsjednika Odbora dr Ljiljana Đurašković učestvovali su na svečanoj sjednici povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava, koju su organizovali Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i nevladina organizacija “Građanska alijansa”. Na svečanoj sjednici učestvovali su predstavnici državnih institucija, Vlade, diplomatske zajednice, civilnog društva i akademske zajednice.

Svečana sjednica je organizovana u dva panela na teme: “Deset godina Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore” i “Sloboda okupljanja u Crnoj Gori”.

U Prvoj panel diskusiji govorili su: Šučko Baković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava, Janina Hrebickova, šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori i Mitja Drobnič, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković je istakao da je Zakonom o zaštitniku ljudskih prava i sloboda, od 8. jula 2003. godine osnovana institucija Ombudsmana, dok je prvi Ombudsman počeo sa radom 21. oktobra 2003. godine, a institucija Ombudsmana je počela raditi na međunarodni dan ljudskih prava, 10. decembra 2003. godine. Tada to nije bila ustavna kategorija, ali odsustvo izričite norme nije bila prepreka za ustanovljenje ove institucije. U skladu sa članom 81 Ustava Crne Gore Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je samostalan i nezavisan organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda. Zaštitnik je istakao da institucija nije zamjena ni konkurencija nijednoj postojećoj instituciji, niti narušava načelo podjele sistema vlasti i ravnoteže tri grane vlasti. Ombudsman je medijator između građana i javne uprave. Zaštitnik je primio preko 8.500 građana, a telefonskim putem je ostvario kontakt sa oko 19.000 građana, a u dosadašnjem radu primio je preko 6300 pritužbi. U prvim godinama rada najviše pritužbi odnosilo se na rad sudova. U prvim godinama rada Zaštitnik u velikom broju pritužbi nije bio nadležan za postupanje, što ukazuje na to građani nijesu u dovoljnoj mjeri upoznati sa nadležnošću Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ali da se iz godine u godinu taj procenat smanjuje. Takođe, u prvim godinama rada ni državni organi, organi lokalne uprave i drugi organi nijesu bili u dovoljnoj mjeri upoznati sa nadležnošću Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Zaštitnik je redovno podnosio Skupštini godišnje izvještaje o radu, kao i posebne izvještaje u vezi sa ljudskim pravima i slobodama u pojedinim oblastima. Zaštitnik je istakao da zaštita ljudskih prava nije završena misija. Takođe, dodao je da su pred institucijom Zaštitnika izazovi koji se odnose na primjenu novih nadležnosti, jačanje administrativnih kapaciteta, praćenje aktivnosti nadležnih organa u ostvarivanju prava građana. Izazov sa kojim se treba suočiti u narednom period jeste i zaštita životne sredine, odnosno pravo na zdravu životnu sredinu, a takođe će veća pažnja biti posvećena zaštiti pripadnika oružanih

snaga. Zaštitnik je istakao da će i u narednom periodu nastaviti da unapređuju i jačaju saradnju institucije Zaštitnika sa državnim institucijama, civilnim sektorom, međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave ovim pitanjima u zemljama okruženja.

Ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović je saopštio da je veoma važno da sve institucije zajednički djeluju na zaštiti ljudskih prava i sloboda svih građana, pri čemu je posebno važna zaštita prava tzv. ranjivih grupa stanovništva, naglašavajući da je Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima proklamovano da su "Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu u pravima." Ministar je istakao da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore prepoznata po kvalitetnom radu i sve većem značaju koji ima u crnogorskom društvu. Ministar Numanović je saopštio da su u Crnoj Gori stvoreni sistemski uslovi za kvalitetnu zaštitu ljudskih prava, obezbjeđivanjem zakonodavnog i institucionalnog okvira za zaštitu ljudskih prava. Ministar za ljudska i manjinska prava je saopštio da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u cilju implementacije Zakona o zabrani diskriminacije realizuje Plan edukacije i medijske promocije Zakona o zabrani diskriminacije u okviru kojeg je održano pet seminara, pet radionica, dvije konferencije i jedna panel diskusija za službenike državnih organa, policije, lokalnih vlasti, inspeksijskih organa, sudova i tužilaštava. Shodno planu, sledeće godine seminare će pohađati sudije za prekršaje. Veoma važnom je ocijenio promociju antidiskriminacionog ponašanja, kao i edukaciju u cilju jačanja svijesti građana o jednakosti i ravnopravnosti svih. Istakao je značajnim podatak da se etnička distanca u Crnoj Gori smanjuje. Ocijenio je da u narednom period veću pažnju treba posvetiti kvalitetnoj implementaciji zakonodavnog okvira, kao i jačanju kapaciteta institucija koje se bave afirmacijom i zaštitom ljudskih prava.

Šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori Jana Hrebickova je Misija OEBS-a u Crnoj Gori u dosadašnjem periodu pružala značajnu podršku instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, naglašavajući tri konkretna primjera saradnje:

- Saradnja u cilju jačanja transparentnosti institucije Ombudsmana i organizovanju dana Zaštitnika u svim opštinama u Crnoj Gori;
- Saradnja u oblasti prevencije torture i implementaciji Opcionog protokola uz Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv torture (OPCAT)
- Obezbjeđenje punog poštovanja ljudskih prava lica koja su u pritvorskim jedinicama i zatvorima, uz stvaranje uslova da se putem dostavljanja pritužbi u sandučiće obrate instituciji Ombudsmana.

Misija OEBS-a će i dalje nastaviti da pruža podršku instituciji Ombudsmana, vladinim organima i civilnom sektoru u cilju unapređenja sistema zaštite ljudskih prava i sloboda.

Šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori Mitja Drobnič je saopštio da Crna Gora na putu pristupanja Evropskoj uniji mora obezbijediti kvalitetan sistem zaštite ljudskih prava. Istakao je da očekuje da se izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije i Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore koje su u toku postigne napredak u sistemu zaštite ljudskih prava i da se odredbe ovih zakona usaglase sa evropskom pravnom tekovinom, što je preporuka sadržana u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore. Naglasio je da nezavisnost institucije Ombudsmana mora biti dodatno ojačana, kao i da Evropska komisija preporučuje da se zamjenicima ombudsmana omogući uživanje funkcionalnog imuniteta. Govoreći o rodnoj ravnopravnosti, saopštio je da je neophodno obezbijediti veću zastupljenost žena u javnom, političkom životu. Saopštio je da su zatvorski uslovi poboljšani u određenoj mjeri, ali i dalje je neophodno preduzimati kontinuirane aktivnosti u ovoj oblasti. Naglasio je da je potrebno ispitati slučajeve ubistava i napada na novinare i njihovu imovinu, navodeći da je

Evropska komisija izrazila zabrinutost zbog stanja u medijima. Pohvalio je ponovno uspostavljanje Savjeta za zaštitu lica sa invaliditetom, uz napomenu da ta populacija i dalje živi na marginama budući da im je pristup javnim površinama onemogućen. Važnim smatra preduzimanje aktivnosti na obezbjeđivanju adekvatnog pristupa javnim ustanovama i javnim površinama za osobe sa invaliditetom. U vezi sa slobodom okupljanja, istakao je da je Crna Gora u 2013. godini učinila važan iskorak organizovanjem dvije “povorke ponosa”, u julu, u Budvi i u oktobru, u Podgorici. Pohvalio je aktivnosti državnih organa na pripremi, organizaciji i realizaciji “povorki ponosa”, ali je saopštio da zabrinjava visok nivo homofobije koji je iskazan od strane građana prilikom održavanja ovih događaja. Ambasador Drobnić je pozvao da se trajno riješi status raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori i naglasio da se od Crne Gore očekuje da ima aktivan pristup u rješavanju problema ovih lica, kao i u integraciji Roma u crnogorsko društvo.

U sklopu Druge panel diskusije govorili su: dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, Žan Danijel Ruh, ambasador Švajcarske, Marijana Laković, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Miloš Vukčević, generalni direktor u Ministarstvu unutrašnjih poslova, Zoran Pažin, zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu i Milan Radović, koordinator programa “Ljudska prava” u NVO “Građanska alijansa”.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da se Ustavom Crne Gore jemči sloboda okupljanja. Govoreći o slobodi okupljanja u Crnoj Gori, Predsjednik Odbora je izlaganje usmjerio na pripremu i održavanje “povorki ponosa”, održanih u Budvi i Podgorici. Istakao je da Vlada Crne Gore radi na afirmaciji prava građana na okupljanje i slobodu izražavanja. U tom pogledu, preduzela je značajne aktivnosti na pripremi i održavanju “povorki ponosa”. Njihovim održavanjem institucije države Crne Gore su pokazale spremnost i osposobljenost da obezbijede zaštitu ljudskih prava svih građana, a time i pripadnika LGBT populacije. Istakao je da su pripadnici Uprave policije veoma kvalitetno odradili posao u cilju stvaranja uslova za bezbjedno održavanje “povorki ponosa”. Takođe, Predsjednik Odbora je saopštio da su navedeni događaji pokazali da u Crnoj Gori postoji visok stepen homofobije i da veliki broj građana Crne Gore nije spreman da prihvati lica drugačije seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Podsjetio je da je Crna Gora još od 2010. godine počela aktivnosti na pripremi ovih događaja kada je organizovan niz seminara o pravima osoba drugačije seksualne orijentacije i rodnog identiteta, a sve u cilju razvoja tolerancije i poštovanja njihovih prava.

Govoreći o desetogodišnjem postojanju institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Predsjednik Odbora je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode u značajnoj mjeri doprinio afirmaciji institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Istakao je da su izvještaji koje Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavlja Skupštini Crne Gore objektivni i na pravi način prikazuju sliku stanja ljudskih prava u Crnoj Gori. Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode je saopštio da je Crna Gora učinila značajan napredak u zaštiti ljudskih prava i sloboda svih građana, što je ocjena i relevantnih međunarodnih organizacija, ali i pored toga, u narednom periodu neophodno je da svi organi, u okviru svoje nadležnosti, ali i zajedničkim djelovanjem i saradnjom sa civilnim sektorom i međunarodnim organizacijama doprinesu daljem poboljšanju stanja ljudskih prava i sloboda. Ocijenio je da su građani u većoj mjeri upoznati sa nadležnošću Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i, u tom pogledu, značajnim ocijenio organizovanje informativnih kampanja i održavanje dana Zaštitnika širom Crne Gore.

Žan Danijel Ruh, ambasador Švajcarske je saopštio da je sloboda okupljanja veoma važna, ali je bitno voditi računa i o potrebi obezbjeđivanja javnog reda i mira. Govorio je o

iskustvima Švajcarske u vezi sa slobodom okupljanja, navodeći da su u praksi postojala različita rješenja, navodeći da se sloboda okupljanja ne može dovoditi u pitanje, ali da je država može, u skladu sa zakonom, ograničiti, ukoliko za to postoji opravdan razlog. Takođe, istakao je da se sve više aktivnosti organizuje na javnom prostoru tako da se država suočava sa izazovom kako da pomiri sukobljene interese različitih interesnih grupa. Istakao je da država treba da ulaže napore na afirmaciji i promociji slobode okupljanja, da vlasti treba da poštuju zakone kojima se garantuje sloboda okupljanja i da građanima u cilju zaštite njihovih prava treba obezbijediti pristup pravdi.

Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Marijana Laković je saopštila da je sloboda okupljanja garantovana Ustavom Crne Gore, što je detaljno definisano Zakonom o javnim okupljanjima. Takođe, ovo pravo je garantovano nizom međunarodnih dokumenata, među kojima su Evropska konvencija o ljudski pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Međunarodni pakt o ekonomskim i socijalnim pravima. Istakla je da bez slobode okupljanja i udruživanja nema demokratskog društva. Sloboda mirnog okupljanja podrazumijeva zahtijeva pozitivnu i negativnu obavezu države. Pozitivna se odnosi na aktivan angažman države u obezbjeđivanju ovog prava, a negativna obaveza se odnosi na to da država treba da se uzdrži od ometanja mirnog okupljanja. Zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore se takođe osvrnula na održavanje povorki ponosa u Crnoj Gori, naglašavajući da svi u Crnoj Gori treba da preduzmu mnogo više aktivnosti na promociji poštovanja različitosti i jačanju tolerancije u crnogorskom društvu.

Miloš Vukčević iz Ministarstva unutrašnjih poslova je saopštio da Ministarstvo unutrašnjih poslova preduzima značajne aktivnosti na zaštiti ljudskih prava u dijelu svoje nadležnosti. Istakao je da će do kraja godine biti formirana mješovita komisija u koju će biti uključeni i predstavnici nevladinog sektora i medija koja će se baviti ispitivanjem slučajeva ubistava i napada na novinare i njihovu imovinu. Takođe podsjetio je da je Ministarstvo unutrašnjih poslova potpisalo Sporazum sa Vrhovnim državnim tužilaštvom i NVO "Građanska alijansa", u okviru kojeg se vršio monitoring nad zaštitom prava lica zadržanih do 48 časova, o čemu će biti sačinjen izvještaj. Predstavljajući statističke podatke, saopštio je da je od 1. januara do 31. oktobra 2013. godine Uprava policije obezbjeđivala 1398 javnih okupljanja na kojima je učestvovalo oko 970 000 građana. Donešeno je 37 rješenja o zabrani održavanja javnih okupljanja iz razloga kao što su mogućnost ometanja rada, ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja i slično. Utvrđena su dva slučaja narušavanja javnog reda i mira, prilikom održavanja povorki ponosa kada je kod 500 lica utvrđeno agresivno ponašanje, 22 lica su privedena, a protiv 32 je podnešen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

Zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava Zoran Pažin je istakao da pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu nije procesuiran nijedan slučaj koji se odnosi na slobodu okupljanja i udruživanja, ali da postoji mogućnost da se određeni broj predmeta nalazi u tzv. "prethodnoj fazi" u kojoj se preispituju uslovi prihvatljivosti. Ostvarenje ovog prava je uslov za demokratsko sazrijevanje društva. Istakao je da je pravo na mirno okupljanje od kapitalnog značaja za progres društva i za prosperitet svih građana. Po riječima Zastupnika Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava, sloboda okupljanja je hibridnog karaktera, jer podrazumijeva građansko i političko pravo. Ono je građansko u onom dijelu u kojem se garantuje ostvarenje ovog prava svakom pojedincu, a kao političko pravo zaštićeno je članom 13 Evropske konvencije o ljudskim pravima kojim se garantuje pravo na djelotvorno pravno sredstvo. Država ima pozitivne i negativne obaveze, s tim što sporna može biti primjena pozitivnih obaveza od strane države. U vezi sa organizovanjem povorke ponosa, Zastupnik je

saopštio da, bez obzira što je država bila na pravoj strani, ona time nije završila sve obaveze koje treba da preduzme, u vezi sa ispoljenim nasiljem od strane određenih građana, valjanim procesuiranjem kršenja ovog prava. Zastupnik Crne Gore pred Evropskim sudom za ljudska prava je istakao da su u toku aktivnosti usmjerene na utvrđivanje koncepta zaštite ljudskih prava i sloboda koje preduzimaju Savjet Evrope i Evropska unija, kako ne bi došlo do dupliranja aktivnosti, već je neophodno definisati sinergijsko djelovanje, u funkciji pristupanja Evropske unije Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Milan Radović, predstavnik NVO "Građanska alijansa" je mišljenja da ne postoji adekvatan institucionalni i zakonodavni okvir u Crnoj Gori kojim je uređena sloboda okupljanja. Saopštio je da je Građanska alijansa podnijela Ustavnom sudu inicijativu za ocjenu ustavnosti određenih članova Zakona o javnim okupljanjima, ali da još nijesu dobili odluku Ustavnog suda. Saopštio je da je su postojale zabrane pojedinih javnih okupljanja, pretežno iz razloga ometanja redovnog toka saobraćaja. Takođe, istakao je da je organizova značajan broj javnih okupljanja zbog nezadovoljstva građana i socijalnih problema.

Obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava pozdravljeno je od strane svih učesnika, uz nadu da će Crna Gora nastaviti sa preduzimanjem brojnih aktivnosti na planu zaštite ljudskih prava i sloboda svih njenih građana.

SEKRETAR ODBORA

Slava Burić

PREDSJEDNIK ODBORA

dr Halil Duković